

УДК 930.1(477) І. Франко

М. М. Ясінський,
кандидат педагогічних наук, доцент
(ПВНЗ "Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука")
Mychajlo_Jasinskyj@meta.ua
ORCID: 0000-0003-1302-4311

АРХЕТИПИ ТВОРЧОСТІ В ІСТОРІОСОФІЇ ІВАНА ФРАНКА

У статті представлено на матеріалах біографічних досліджень постаті Івана Франка соціально-історичне середовище, що було підґрунтям його творчості, а також визначило майбутнє спрямування його громадської та суспільної діяльності. Автором з'ясовано обставини, при яких соціальне розуміння історії разом із схильністю Івана Франка до історичного аналізу соціального середовища призвели до формування історіософських поглядів цього мислителя. У статті логічно обґрунтовано наявність у молодого селянського хлопця Яся певного обсягу знань, досвіду, вражень, думок та мрій, що призвели до формування яскравої особистості Івана Франка та стали основною причиною наступного розвитку його філософського світогляду.

Ключові слова: галицьке шкільництво, соціальне середовище, економічна відсталість, політизація соціальних еліт, архетипи творчості, логіка філософського мислення.

Актуальність дослідження. Багатогранна творча діяльність Івана Франка продовжує привертати увагу не лише прихильників його таланту, шанувальників красномислення, людей не байдужих до мистецтва слова, але й істориків, соціологів, етнологів та філософів. Перу Івана Франка належать фундаментальні праці з історії літератури, численні публікації в пресових виданнях, твори економічного характеру. Його праці читають, досліджують, перевидають, аналізують, поширюють. Разом з тим, аналізу філософської творчості Івана Франка присвячено значно менше уваги. Можливо тому, що епоха, у якій він жив і творив, породила багатьох геніальних осіб, або й через те, що епоху геніїв, епоху розвою філософського мислення, а саме таким був, на наш погляд, злам двох останніх минулих століть, ми правомірно пов'язуємо з часом велетенських соціальних збурень, періодом революційних катаклізмів та воєнних потрясінь і лише потім – із творчістю.

Українська філософія, якій стає тісно в настійливих рамках академізму, виплескується на широкий простір етнічного мислення зі шпальт газет, зі сторінок літературних творів, з музичних салонів та художніх майстерень. Життя вулиці повниться філософією пролетаріату, життя української еліти – філософією державотворення. Духовенство боронить релігію, шукаючи в ній нетлінний дух, філософію позачасової екзистенції. Молодь переповнена філософією творення будучини, військо – філософією маршів та воєнних звитяг. І лише він, любомудр неписьменної і напівроздязненої Галичини, пророкує їй високе майбутнє, котре бачить, насамперед, у всезагальному розвитку знань, освіти, мислення, творення.

Постановка проблеми. Попри зародження в Україні цілого наукового напрямку під назвою "Франкознавство" існує ще багато питань, що стосуються особистого життя Івана Франка, його творчої, громадсько-політичної та наукової діяльності, які потребують з'ясування. Актуальність наукових франкознавчих досліджень пов'язана не лише з багатством біографічного та літературного досліджуваного матеріалу, особливою значимістю постаті Івана Франка в українській культуротворчості, але й, що найголовніше, із масштабністю його мислення, позачасовою сутністю та можливістю застосування його філософських ідей у сьогоденні.

Метою даного наукового дослідження є доведення існування архетипу творчості та пов'язаної з ним логіки історіософського мислення Івана Франка.

Об'єктом дослідження постає біографія Івана Франка, увічнена як власними, авторськими формулюваннями мислителя, так і свідченнями його сучасників, біографів та дослідників.

Предмет дослідження – соціальне оточення, особливості виховання, навчання і праці Івана Франка, що стали основою його історіософських помыслів та призвели до його становлення як видатної багатогранної творчої особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ми звернулися до життєписів Івана Франка в пошуку відповіді на питання про те, що стало першоосновою історіософської творчості його, як велета думки у Галичині. В якості найбільш повних та достатньо деталізованих біографічних досліджень мислителя ми обрали наукові праці Михайла Возняка "Велетень думки і праці: Шлях життя і боротьби Івана Франка" (1958), колективну монографію "Дослідження творчості Івана Франка" за редакцією Івана Крип'якевича (1959), Олексія Мороза "Іван Франко: семінарії" (1966), Олексія Дея "Іван Франко: Життя і діяльність" (1981), використали окремі матеріали Віктора Ідзьо з книги "Іван Франко на шпальтах часописів українців Росії та Польщі у ХХ ст." (2006) а також ряд інших публікацій.

Перші ґрунтовні аналітичні спроби осягнути зміст духовних пошуків та світорозуміння Івана Франка, - на думку Павла Пушика, - "з'явилися в 20-30 роках ХХ ст. Серед дослідників зазначеного періоду варто

згадати такі визначні імена: М. Возняк, Д. Донцов, М. Зеров, С. Єфремов, Д. Козій, Г. Костельник, А. Кримський, Л. Луців, А. Музичка, О. Назарук, К. Осип, М. Рильський, П. Филипович та ін.

У подальшому, при пануванні радянського тоталітарного режиму, наукові дослідження мали певну ідеологічну заангажованість, зумовлену тією тенденційністю, котра була притаманна більшості тогочасних дослідників: О. Білоус, А. Брагінець, Н. Дорошенко, Г. Дроздова, О. Лисенко, А. Нечипорук, В. Савинець, М. Третяк, С. Чавдалов" [1].

Серед досліджень творчої спадщини Івана Франка останнього десятиліття найбільш ґрунтовними та емнісними, на наш погляд є роботи Романа Голода "Іван Франко та літературні напрями кінця XIX – початку XX століття" та Ігоря Мохнатюка "Українська історія в творчій спадщині Івана Франка".

Виклад основного матеріалу. В житті кожної молодої людини може мати місце таке матеріальне та духовне середовище, яке у разі збігу особистих та історичних обставин чинить тиск на форму, спосіб та методи мислення цієї людини, формуючи такі основи її наступної творчої діяльності, під впливом яких ця людина буде залишатися на протязі багатьох наступних періодів свого життя.

В дитинстві у батьківській кузні малий Ясь слухав багато різних історій: від батька, що іноді їздив до Борислава, від сезонних робітників-ріпників, що бувало заходили в кузню, від селян. Любов до історії збереглася у нього на все життя. "Для світогляду Івана Франка, без сумніву, багато значило його селянське походження", резюмує М. Возняк [2: 24]. Втім, будь-яка людина не лише не здатна позбутися свого соціального походження, вона пожиттєво приречена відчувати тиск її соціального оточення.

Мати Івана Франка, Марія Кульчицька, що походила з дрібної загонової шляхти, очевидно навчала сина відповідального поведіння з усім тим, до чого б він згодом мав будь-яке діло. "Мати І. Франка розбудила в його дитячому серці поетичні струни. Співані нею синові народні пісні вводили його в світ поезії і багато заважили в розвиткові майбутнього митця слова та громадського діяча", – пише О. Дей [3: 12].

Навчання малий Іван розпочав у Ясениці Сільній, в школі поруч з якою знаходилася хата його бабусі, Людвіги Кульчицької, та у якої, в зв'язку з віддаленістю батьківської хати від школи в Нагуєвичах, він певний час проживав. В хаті Людвіги Кульчицької бували сходи, де велись розмови про австрійську конституцію, яка зрівняла так звану "загонову" (дрібну) шляхту з селянами, про польське повстання 1863 року, під час якого, до речі, загинув брат матері І. Франка – Іван [3: 15].

Іван Франко, попри не надто високий рівень навчання грамоти у початковій школі, отримав неабиякий життєвий досвід саме в період навчання в даному закладі освіти Австрійської імперії. Особливістю галицького шкільництва того часу було поєднання в одній особі вчителя та дядка. Дяковчитель, почасти й сам малограмотний, мав своїм обов'язком відповідати за проведення процесу навчання, з чим він справлявся, використовуючи навзаєм засоби впливу та заходи примусу, але, проте, не розумів що, як та для чого необхідно навчати у школі, бо й сам належав до тих неотесаних галицьких хлопів, що тільки й вміли орати, сіяти, рубати ліс, виконувати чужу волю, терпіти приниження, страждати та століттями чекати якоїсь не то примхи долі, не то ласки божої. В таких школах, здебільшого, навчали приречених коритися своїй безвиході. Іван Франко, котрого посадовили на лаву, де сиділи найгірші учні, через короткий час став кращим від усіх решти, зрозумівши ще в тому своєму дитячому віці, що людина – то володар долі, котрий силою власного гострого розуму здатен зрушити заскнілий світ зі свого заскорузлого місця.

У 1864–1867 рр. Іван Франко навчався у василіанській школі в Дрогобичі [2: 35]. М. Возняк згадує непримітний, на перший погляд, окремий факт із біографії Івана Франка, який, проте, демонструє непересічну здатність на той час ще неповнолітнього хлопця до активної мисленнєвої адаптації та практично негайного творчого вирішення будь-яких поставлених йому завдань. Дослідник пише, що в Дрогобичі Іван Франко жив у своїй тітки та щоп'ятниці і суботи "розмальовував разом з цюцею Кошицькою ружами скрині" [2: 35].

Під час навчання у василіан Іван Франко назбирав досить значну, як на ті часи, власну бібліотеку. Михайло Возняк пише, що "гімназична література спричинилася до гімназичного напрямку в перших літературних спробах І. Франка" [2: 68]. Сам же Іван Франко згодом написав: "Не вміємо говорити попросту і свобідно те, що думаємо" [2: 70].

Восени 1875 р. Іван Франко записався на філософський факультет Львівського університету [2: 64].

Тривале листування з М. Драгомановим, спілкування з В. Барвінським, читання творів Л. Толстого, І. Тургенєва, Е. Золя, О. Огоновського та інші численні знайомства з творами відомих особистостей викликали у Івана Франка потребу кристалізації ідеї власної літературної творчості. Втім, то була ідея творення власного образу світу з його літературами, філософіями, учнями, історіями, або ж ні, то була ідея творення нового, неповторного, досконалого своєю непорочністю майбутнього суспільного світогляду, ідея, яку він підняв вище власної буденності й тягар якої проніс через терни життя на злиденну свою галичанську Голгофу.

Соціальне оточення Івана Франка, в цілому, було різнорідне, багатоетнічне, з тисячами різноманітних проблем, що важким тягарем лягали на плечі робітників та селян, тужною думою осідали в серці

молодого Івана, щоби згодом широкою рікою вилитися в поемах, віршах, оповіданнях, п'єсах, а ще далі – у публіцистичних та філософських творах, наукових розвідках з економічного становища Галичини, аналітичних оглядах рідної літератури, історичних працях, інших рішучих діяннях, спрямованих на поширення освіти, знань, красного письменства.

Економічна відсталість краю значною мірою вплинула на спосіб мислення Івана Франка: недосяжне, що мало місце через матеріальні нестатки, з однієї сторони робило його відкритим до ідей соціальної рівності, розподілу-перерозподілу матеріальних благ, а з іншої – дозволяло відгородитися від сірої та непоправної буденності шляхом абстрагування думки через мислення про високе, благородне, вічне й нетлінне.

Політизація соціальних еліт, що мала місце на схилку XIX ст., призвела до роз'єднання української інтелігенції Галичини за партійними принципами. Як людина, здатна до самостійного політичного мислення, Іван Франко пропагує власне бачення розвитку політичних інституцій, шляхів національної державо творчості, неодмінних способів поєднання політично-громадських зусиль на шляху становлення нового суспільного ладу.

Соціальне розуміння історії прийшло до Івана Франка разом з розумінням історичного значення соціуму в розвитку суспільства. О. Мороз, можливо з огляду на час написання зазначеного вище дослідження (1977), вважає соціальну активність Івана Франка проявом революційності. Втім, соціальні революції звершують не так соціальні колективи, як противники домінуючих у політичному управлінні соціальних груп, а домінантна група соціальної спільноти характеризується винаходом новаторського, у порівнянні з іншими спільнотами, способу власного мислення, спрямуванням її творчого потенціалу.

О. Мороз констатує, що в якості факторів впливу на творчість Івана Франка слід відзначити появу робітничого руху, ідей соціалізму, знайомство з робітничим рухом Росії. Розвитку соціальних поглядів Івана Франка, – вважає автор, – сприяли участь письменника в робітничій газеті "Praca" та переклади на українську мову праць К. Маркса та Ф. Енгельса. О. Мороз стверджує наявність у Івана Франка поглядів про партійність історичної науки та рушійну роль класової боротьби в історії [4]. Звісно, в період політизації соціальних еліт представники будь-якої літературної групи могли водночас бути і представниками тієї чи іншої спільноти для них політичної течії Галичини і навіть використовувати власні літературні твори з метою популяризації партійних ідей, але, разом з тим, Франкова творчість на певному її етапі перестала бути вузькопартійною й політичною, бо перейшла до етапу творення суспільних ідей та обов'язку піклування про людство з його буттям, майбуттям та історією.

В. Ідзьо у проведеному ним дослідженні життєдіяльності Івана Франка наводить ряд фактологічних матеріалів, розміщених в часописах Польщі й Росії, як таких, що проливають світло на особливості творчого шляху цього поета, письменника, публіциста, а також виявляють його філософські позиції щодо розуміння історії та, зокрема, історичного потрактування буття свого народу. "В останньому № 12 "Нашої культури", – пише В. Ідзьо, – за 1971 рік В. Кульчицький у статті "Іван Франко – історик України" вказує на значний внесок Івана Франка в історію України... На його думку, історія України, це історія героїв та масових рухів [5: 6–8].

Першими літературними творами Івана Франка на історичну тематику були драми "Ахїл" та "Мєсть яничара", "Три князі на один престол", "Славою і Хрудож" (дві останні "написані поза певною історичною прив'язкою", як зазначає О. Дей).

В кінці січня 1883 року І. Франко пробує домовитися з О. Партицьким щодо друку своєї історичної повісті "Захар Беркут" [3: 118]. У 1883 році редакція "Зорі" організувала конкурс на кращу історичну повість. Надійшло 7 творів. Редакція повідомляла, що "тільки одна з них гідна премії. "Є то повість історична, говорилося в повідомленні, – простора, під кожним оглядом проведена знаменито. Вона подає образ громадського життя в давній Русі і відноситься ... до 13 століття" Це була повість Івана Франка, що друкувалася під заголовком "Захар Беркут. Образ громадського життя Карпатської Русі в XIII віці" й вийшла тоді окремою книгою [2: 196].

В передмові до "Захара Беркута" І. Франко обґрунтував відмінності між художнім і науковим підходами до історичного минулого. Основне завдання своє І. Франко вбачав у тому, "щоб бути історично правдивим у відтворенні "духу епохи" [2: 197]. Цілком імовірно, що в час написання передмови до згадуваної історичної повісті Іван Франко уже створив на основі її перепрочитання власний історично-філософський образ та провів науковий аналіз свого ж власного твору.

Пам'ять людини зберігає значну кількість архетипових образів – первинних цілісних уявлень, як таких, що стають основою для наступної образотворчості. Дослідження архетипів творчості є важливим, з точки зору розуміння особливостей мислення творчої особистості, її прихильності до певних соціальних груп, історичних подій, особливостей висловлювання, манер тощо.

Мірою включення в образотворчість соціального архетипу є обсяги використання у створюваних митцєм образах феноменів соціальної свідомості, в тому числі соціальних переконань та вірувань, усталених соціальних поглядів, соціально-етнічних характерів, суспільних переконань тощо.

Походження історичних архетипів пов'язане з історизацією мислення, рівень та обсяги якого викликані особливостями пізнання минулого у період формування особистості. Історичне мислення проявляється в поглядах на минуле, при яких дане минуле постає таким, що впливає на формування суспільства або особистості. Історія в історизованому мисленні постає обсягом змін, здійснюваних в процесі реформування суспільного середовища та суспільних цінностей або ж – в якості реформи пріоритетів. Історичними архетипами особистості, як ми припускаємо, мають стати первинні образи минулого, приєднані до свідомості вказаної особистості в період її формування, та які можуть стати основою для розвитку історичного мислення в майбутньому.

Історичні погляди Івана Франка були ним сформульовані у наукових працях, присвячених історії літератури, моралі, етнічній історії русинів Галичини тощо. На сторінках "Зорі" І. Франко надрукував у 1884 році працю "Польське повстання в Галичині. Наукова розвідка" [2: 200]. Власне, колись розповідями про польські повстання виховувала малого Іванка його бабуся.

"Франко надсилав свої кореспонденції і друкувався в Варшавських тижневиках "Prawda", "Głos", "Przegląd Tygodniowy", щоденнику "Kurjer warszawski", місячниках "Miesięczny dodatek do Przeglądu Tygodniowego" і "Ateneum" та в петербурзькому тижневику "Kraj", а з липня 1888 увійшов до складу редакції львівської щоденної газети "Kurjer Lwowski" [2: 202]. "Суспільні комунікації" у кузні Яцяковаля, батька Івана Франка, були згодом продовжені найменшим з учасників тих комунікацій – Франком-кореспондентом у пресових виданнях.

У 1889 році в журналі "Товариш" І. Франко намагався надрукувати свою наукову працю, що торкалася історії польської колонізації на Русі [6: 216]. Теми взаємовідносин поляків з українцями та тиску польського, здебільшого поміщицького, елемента на українське селянство були йому не чужі та навіть очевидні з дитинства.

С. Олесницький, рецензуючи збірник оповідань І. Франка "В поті чола" (1891), писав, що в них "безперечно видно вплив особистих приключень і споминів, вплив власної школи життя" [7: 230].

Особливості філософського мислення людини творчої праці виявляються у знаходженні в окремому, створюваному митцем творі глобального узагальнюючого підтексту як символічного сенсу, можливо ще навіть не оформленого словесно, а так – натяку на зародження геніальної у своїй всезагальності думки. Втім, розвитку філософських поглядів І. Франка передували його студії філософських творів різних авторів. Так, у 1978 році в № 8 "Нашої культури" М. Якубовський опублікував статтю "Іван Франко і старогрецька література", в якій наголосив, що Іван Франко цікавився античністю ще відтоді, коли був учнем у гімназії в Дрогобичі. "В бібліотеці Івана Франка під рубрикою "Античність" фігурувало 400 унікальних книг з античної філософії" [8].

С. Щурат у статті "Іван Франко і російські революційні народники" з'ясовує витoki революційної діяльності І. Франка, які, на думку автора, пов'язані зі знайомством І. Франка з М. Павликом [9]. Поєднання франкових досвіду філософа та революціонера представляє собою складний симбіоз сумнівів і переконань, логіку якого слід шукати, мабуть, у протиріччях його епохи.

І. Мохнатюк відзначив, що "гуманістично-культуроцентрична концепція української історії України в працях І. Франка мала досить завершений і системно розбудований вигляд і, як така, покладалася вченим в основу усіх його конкретно-історичних досліджень, а також того чи іншого реагування на праці інших істориків. Триєдина формула: "людина – культура – історія" була фактичним філософським кредо історичних досліджень І. Франка" [10].

Історико-філософське мислення було характерне для Івана Франка як науковця-історика, але, перш за все, як інтелектуала, здатного охопити своїм мисленням величезні пласти культури, з'ясувати закономірності різноманітних сторін буття, не лише зрозуміти історію але й узагальнити її, довести до філософської формули.

Стиль мислення, як сукупність особливостей авторського, корпоративного, соціального або культурно-історичного підходів щодо реалізації мислетворчості, відображений в продуктах мислення, а також в предметах, речах, діях, об'єктах духовного буття, що є носіями результатів мислення. Роман Голод, досліджуючи стилістику І. Франка відзначив, що "визначальною рисою Франкового художнього методу є його синтезуюча здатність. Саме завдяки їй письменник міг творчо переосмислити й адаптувати до умов індивідуально-авторського стилю здобутки різних естетичних доктрин", вважає Р. Голод [11]. Втім, здатність до філософського синтезування сутностей є характерною для всього творчого мислення Івана Франка.

Звернення Івана Франка до історії та філософії є своєрідною мисленнєвою дією, викликану потребою логічного доведення представлених ним у численних літературних та наукових творах закономірностей його власного мислення: філософія слугує інструментом для формулювання законів мислення, історія – матеріалом для аргументації. Особливості історіософії Івана Франка полягають у приведенні до логічної відповідності підстав, засобів та результатів мислення шляхом адаптації мисленнєвих конструктів до наявних історичних аргументів.

Логіка філософського мислення письменника та діяча науки полягає у встановленні логічних зв'язків між елементами твору чи фрагментами знань з метою доведення сутностей, що витікають з даного поєднання елементів або фрагментів у цілісність але не містяться у жодній з окремих її часток. Логіка творчого мислення потребує знаходження архетипу творчості, як логічного засновку в процесі обґрунтування закономірностей мислення. Засновками творчого мислення Івана Франка є зафіксовані в його пам'яті елементи особистого досвіду, набутого ним у соціально-історичному середовищі його доби. Наявність архетипу служить основою для доведення (засновком) закономірності вибору творчих підходів, визначення обсягу первинних матеріалів, з'ясування векторів спрямування творчої потенції особистості та може бути доведена шляхом проведення компаративістського аналізу особливостей біографії автора творчого образу і представленими в образі філософемами. Через представлення результатів мислетворчих дій в якості образів маємо змогу довести, що ці образи є результатами переосмислення архетипів творчості – первинних образів, збережених в пам'яті їх автора. Архетип творчості може бути застосований в результаті творчого виховання, при якому виникає потреба регенерації архетипових образів замість їхнього привласнення, характерного для нетворчих осіб.

Закономірності історіософського мислення Івана Франка ґрунтуються на наявності соціальних підстав, з'ясуванні соціальних параметрів та потребі впровадження соціальних змін у кожному з досліджуваних мислителем історичних періодів. "Протягом сорока років своєї невсипущої праці І. Франко поповнив культуру свого народу близько 4500 творами найрізноманітніших жанрів [3: 6]. "Франко практично довів, що нації і національність дійсно можна і слід визначати у термінах культури, "на основі спільності культури", що згодом обстоюватиме і Ернст Гелнер, і Ентоні Сміт, і Джон Гатчінсон, Ерік Д. Гобсбаум та ряд інших" [12].

Іванові Франку було притаманне етнічно-соціальне розуміння історичної науки, а основою його історіософських пошуків стали етнічно-соціально-історичні реалії, що знайшли достовірно точне, влучне й детальне відображення в його творчості. Пошуком історичної ідеї "спільності культури" пронизана філософська спадщина Івана Франка, ідеєю ж суспільного єднання увінчані історіософські шукання цього Мойсея Галичини з когорти златоустів української нації.

Висновки:

1. Архетипом творчості є накопичений у пам'яті особистості первинний обсяг образів, утворених в результаті сприйняття подій, процесів та явищ зовнішнього світу, необхідний у творчому житті даної особистості в якості матеріалу для актуалізації, проблематизації, індивідуалізації, спрямування та реалізації творчого процесу.
2. Архетипи творчості стали основою літературної, наукової, філософської та соціально-політичної діяльності Івана Франка. Наявність архетипових витоків мисленнєвого процесу доводить закономірність предметного наповнення початкового етапу його творчості.
3. Архетипи творчості є засновками логіки творчого мислення та, в даному науковому дослідженні, необхідним матеріалом для обґрунтування витоків історіософії Івана Франка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Пушик Павло Етико-гуманістична концепція Івана Франка : автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.07 – "Етика" / П. Пушик. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2008.
2. Возняк Михайло Велетень думки і праці : Шлях життя і боротьби Івана Франка / М. Возняк. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1958. – 404 с.
3. Дей Олексій Іван Франко : Життя і діяльність / О. Дей. – Київ : Видавництво художньої літератури "Дніпро", 1981. – 356 с.
4. Мороз Олексій Іван Франко : семінарії / О. Мороз. – Видання друге, доповнене і перероблене. – К. : Головне видавництво видавничого об'єднання "Вища школа", 1977. – 392 с. (Розділ II. Суспільно-політичні, історичні та філософські погляди І. Франка. – С. 212–226).
5. Ідзьо Віктор Іван Франко на шпальтах часописів українців Росії та Польщі у ХХ ст. / В. Ідзьо. – Львів : СПОЛОМ, 2006. – 48 с. Цитата за : Кульчицький В. Іван Франко – історик України / В. Кульчицький // Наша культура. – Варшава, 1971. № 12. – С. 6–8.
6. Возняк Михайло Велетень думки і праці : Шлях життя і боротьби Івана Франка / М. Возняк. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1958. – 404 с. Цитата за : Листування І. Франка і М. Драгоманова, – С. 270.
7. Возняк Михайло. Велетень думки і праці : Шлях життя і боротьби Івана Франка / М. Возняк. – Київ: Державне видавництво художньої літератури, 1958. – 404 с. Цитата за : "Народ", - Львів, 1881, – С. 50.
8. Ідзьо Віктор. Іван Франко на шпальтах часописів українців Росії та Польщі у ХХ ст. / В. Ідзьо. – Львів : СПОЛОМ, 2006, – 48 с. (- С. 41). З посиланням на: Якубовський М. Іван Франко і старогрецька література // Наша культура. – Варшава, 1979, № 8. – С. 1–4.
9. Щурат С. В. Іван Франко і російські революційні народники / Дослідження творчості Івана Франка (випуск другий). – Редакційна колегія : академік АН УРСР І. П. Крип'якевич (відповідальний редактор), канд. філолог. наук О. І. Дей, О. Н. Мороз, С. М. Трофимчук (секретар), С. В. Щурат. – Київ : Вид-во Академії наук Української РСР, 1959. – 217 с.

10. Мохнатюк Ігор Українська історія в творчій спадщині Івана Франка : автореф. дис... на здоб. наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.06 – "Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни". – Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2007.
11. Голод Роман Іван Франко та літературні напрями кінця XIX – початку XX століття : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня доктора філолог. наук : спец. 10.01.01 – "українська література". – Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2006.
12. Жулинський Микола "Ми мусимо навчитися чути себе українцями..." / М. Жулинський // Українська літературна газета, № 11 від 10 червня 2016 р.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Pushyk Pavlo Etyko-humanistychna kontseptsii Ivana Franka [Ethical and Humanistic Concept of Ivan Franko] : avtoref. dys. na zbuttia nauk. stupenia kand. filosofsk'kykh nauk po spetsial'nosti 09.00.07 – "Etyka" / P. Pushyk. – Kyiv's'kyu natsional'nyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. – Kyiv, 2008.
2. Vozniak Mykhaylo Veleten' dumky i pratsi : Shlyakh zhyttia i borot'by Ivana Franka [Giant of Thought and Works : The Way of Life and Struggle of Ivan Franko] / M. Voznyak. – Kyiv : Derzhavne vydavnytstvo khudozhn'oyi literatury, 1958. – 404 s.
3. Dey Oleksiy Ivan Franko : Zhyttia i diyal'nist [Ivan Franko : Life and Work] / O. Dey. – K. : Vyd-vo khudozhn'oi literatury "Dnipro", 1981. – 356 s.
4. Moroz Oleksiy Ivan Franko: seminarii [Ivan Franko : seminar] / O. Moroz. – Vydannia druhe, dopovnene i pereroblene. – K. : Holovne vydavnytstvo vydavnychoho ob'iednannya "Vyshcha shkola", 1977. – 392 s. (Rozdil II. Suspil'no-politychni, istorychni ta filosofsk'i pohliady I. Franka. – S. 212–226).
5. Idz'o Viktor Ivan Franko na shpal'takh chasopysiv ukrainsiv Rosii ta Pol'shchi u XX st. [Ivan Franko on the Pages of Ukrainian Magazines in Russia and Poland in the Twentieth Century] / V. Idz'o. – L'viv : SPOLOM, 2006, – 48 s. – Tsyata za : Kul'chys'ky V. Ivan Franko – istoryk Ukrayiny / V. Kul'chys'ky // Nasha kul'tura. – Varshava, 1971. #12. – S. 6–8.
6. Voznyak Mykhaylo Veleten' dumky i pratsi : Shlyakh zhyttia i borot'by Ivana Franka [Giant of Thought and Works : Way of Life and Struggle of Ivan Franko] / M. Voznyak. – Kyiv : Derzhavne vydavnytstvo khudozhn'oyi literatury, 1958. – 404 s. Z posylanniam na : Lystuvannia I. Franka i M. Drahomanova, - S. 270.
7. Voznyak Mykhaylo. Veleten' dumky i pratsi : Shlyakh zhyttia i borot'by Ivana Franka [Giant of thought and works: The way of life and struggle of Ivan Franko] / M. Voznyak. – K. : Derzhavne vyd-tvo khudozhn'oyi literatury, 1958. – 404 s. Z posylanniam na: "Narod", - L'viv, 1881, - S. 50.
8. Idz'o Viktor. Ivan Franko na shpal'takh chasopysiv ukrayintsiv Rosiyi ta Pol'shchi u XX st. [Ivan Franko on the pages of Ukrainian magazines in Russia and Poland in the twentieth century] / V. Idz'o. – L'viv : SPOLOM, 2006, – 48 s. (- S. 41). Z posylanniam na: Yakubovs'ky M. Ivan Franko i starohrets'ka literatura // Nasha kul'tura. – Varshava, 1979, #8. – S. 1-4.
9. Shchurat S. V. Ivan Franko i rosiys'ki revolyutsiyni narodnyky [Ivan Franko and Russian revolutionary Narodniks] / Doslidzhennya tvorchosti Ivana Franka (vyпуск druhyy). Redaktsiyna kolehiya: akademik AN URSSR I. P. Krypiakovykh (vidpovidal'nyy redaktor), kandydaty filolohichnykh nauk O. I. Dey, O. N. Moroz, S. M. Trofymchuk (sekretar), S. V. Shchurat. – Kyiv: Vyd-vo Akademiyi nauk Ukrayins'koyi RSR, 1959. – 217 s.
10. Mokhnatyuk Ihor. Ukrayins'ka istoriya v tvorchiy spadshchyni Ivana Franka [Ukrainian history in the creative heritage of Ivan Franko] / I. Mokhnatyuk. Avtoreferat dysertatsiyi na zbuttya nauk. stupenya kand. istor. nauk po spets. 07.00.06 – istoriografii, dzhерелознавство та spetsial'ni istorychni dystsypliny. Kyiv's'kyi natsional'nyi un-t im. Tarasa Shevchenka. – Kyiv, 2007.
11. Holod Roman Ivan Franko ta literaturni napriamy kintsya XIX – pochatku XX stolittya [Ivan Franko and Literary Directions (Late XIX – Early XX Century)] : avtoref. dys. na zbuttia naukovooho stupenia doktora filoloh. nauk : spetsial'nost' 10.01.01 – "Ukrayins'ka literatura". – L'viv's'kyi natsional'nyi un-t im. Ivana Franka. – L'viv, 2006.
12. Zhulyns'kyi Mykola. "My musymo navchytysya chuty sebe ukrayintsyamy..." ["We Must Learn to Fill Ourselves Ukrainians ..."] / M. Zhulyns'kyi // Ukrains'ka literaturna hazeta, № 11 vid 10 chervnya 2016 r. [Ukrainian Literary Newspaper, № 11 of 10 June 2016].

Ясинский М. Н. Архетипы творчества в историософии Ивана Франко.

В статье представлена на материалах биографических исследований личности Ивана Франко социально-историческая среда, ставшая основой его творчества, а также предопределившая будущее направление его научно-общественной деятельности. Автором выяснены обстоятельства, при которых социальное понимание истории вместе со склонностью Ивана Франко к историческому анализу социального положения русинов Галиции привели к формированию историософских взглядов этого мыслителя. В статье логично обоснованно наличие у молодого крестьянского парня Яся определенного объема знаний, опыта, впечатлений, мыслей и желаний, которые привели к формированию яркой личности Ивана Франко и стали основной причиной последующего развития его философского мировоззрения.

Ключевые слова: *Галицкое школьное образование, социальная среда, экономическая отсталость, политизация социальных элит, архетипы творчества, логика философского мышления.*

Yasinskyi M. M. Social Premises of Ivan Franko's Historiosophy.

In the life of every young person occurs such material and spiritual environment that at the confluence of personal circumstances and course of social or public events make pressure on the form, manner and methods of thinking, create archetypes for following creative activities, under which influence a person will remain within subsequent periods of his life. The study of creativity archetypes is important for understanding creative thinking peculiarities of a personality, his or her commitment to certain social groups, historical events, features of expression, style etc. The presence of an archetype requires logical proof; however, confirm that the creative archetype is the basis (premise) for proving patterns of choosing a particular set of creative approaches, determination of primary materials, clarification of personality's creative potency direction.

The material for creativity archetypes research is the life and work of a prominent creative person, an outstanding poet, philosopher, historian, sociologist, ethnologist, and economist – Ivan Franko. Important material of multifaceted creative genius of the epoch is his historiosophy: sophistication permeates almost all Ivan Franko's literary works and his appeal to history is a kind of a logic thinking proof, substantiated by numerous factual materials. Research methods used in this scientific work are borrowed from sociology, psychology, history and, ultimately, the philosophy of history, but these methods are used to determine the logic of historical and philosophical depiction. On the materials of Ivan Franko's biography, investigated by researchers of his work, were established the influence of childhood experiences on the development of artist's historiosophy, were defined the role of father and mother in the formation of Franco's thinking type, participation of his teachers and educators in understanding the different patterns of thinking, were defined the list of events that most influenced the formation of the artist's creativity, it was proved the existence of public communication through works of art producing. Through analysis of biographical data and their comparison with Franko's historiosophical products the author found the origins of creative logic of this great thinker.

Conclusions:

- 1. Archetype of creativity is an existing in the Archetype of creativity is saved in the memory of the individual initial amount of images created as a result of the perception of events, processes and phenomena of the external world required in the creative life of the individual as a material for updating, problematisation, personalization, targeting and implementation of the creative process.*
- 2. Archetypes of creativity inherent in every stage of the creative activity of Ivan Franko and is the foundation of his literary, scientific, historical-philosophical and socio-political activities. The presence of archetypal origins of mental process proves logical pattern of the work initial phase.*
- 3. Archetypes of creativity are premises of logic and creative thinking, and in this scientific research, they are necessary material for studying the origins of Ivan Franko's historiosophy.*

Key words: *Galician schooling, social environment, economic backwardness, the politicization of the social elite, archetypes of creativity, logic philosophical thinking.*